

A magyar proletárság piros májusa.

* *

Biborszinben a főváros. — Százezrek az utcán. — Népvándorlás a Városliget felé.

* *

A munka nagy ünnepe.

Május elsejének, a proletárszolidaritás, a forradalmi nemzetköziség dicsőséges, vörös szimbólumának nagyszerű ünneppel hódolt a magyarországi proletariátus. A szocializmusnak, az új, ércesen becsületes, tisztább, boldogabb eljövendőnek ünnepét ültük. A forradalmi nemzetköziség lángvörös színében pompázott Budapest, tűzpiros lelkesedés gyulladt ki a tömegek lelkében.

Kelet, Nyugat, Észak és Dél felé lobogott innen Budapest felől a világforradalom fátyla. Beláthatatlan, végtelen tömegek vonultak föl; ezrek, tizezrek, százezrek, komolyan, komoran, vidáman, lelkesen, a forradalom himnuszát harsogva, zengve és fogadalmat tettek egymásnak, fogadalmat tettek a világ proletariátusának, hogy itt, ebben az országban csak a szocializmus termelhet, kormányozhat, csak a szocializmus tarthat rendet, csak a szocializmus lehet az állam életének alapja.

Csodálatos, nagyszerű ünnep volt ez. A vörös Budapest vörös pompájú utcáin végighömpölygött a dolgozók tömege. Munkában megedzett, nyomorban megapadt, küzdelmekben minden próbát megállt százezrek vonultak föl és *áldozatos komolysággal, elszánt komorsággal, vidám, lelkes, mindenre kész forradalmisággal tettek vallomást a szocializmus mellett.*

Az eső, vihar, erőszak elmoshatja a házak diszét. A diadalkapuk, oszlopok, zászlók, szőnyegek, fölírások, pompázatos építmények szépségét megszüri, lebontja a hétköznap. A külső ragyogás elhunyhathat, mint a tüzijáték rakétái, amelyek csütörtökön este kigyóztak az égboltozaton. A szavak, amelyek harsányan zugva hirdették az ígét, a forradalmi himnuszok, amik az égisz szolozmáztak, elhangzanak és elnémul harsogó visszhangjuk is. A fényes ünnepet, a lelkek ujjongó fölshárnyalását, a test áldott megpihenését szürke, sivár, robotos hétköznapok követik. *De nem lehet eloltani azt a lángot, amely a tömegek lelkében él.* Nem mulik az a himnusz, amely a tömegek lelkében zeng. A külső fény, a pompa, ragyogás nem örökké való. Elhervad, mint a májusi orgonavirág. *De örökkévaló a hit, a tömegek hite a szocializmusban. Örökkévaló a proletariátus szolidaritása, örökkévaló a proletariátus nemzetközisége, örökkévaló a szocializmus.*

Az eszme hallhatatlan.

Ahitatos tömegek álltak körül csütörtökön Marx, Engels, Lassalle, Lenin szobrai. Mulandó a szobor, össze lehet törni, be lehet olvasztani, deszkák rácsával lehet elzárni, de örökkévaló a hűség a tömegek lelkében a szocializmus nagy mesterei, a világforradalom vezérei és az ő tanítványaik iránt. A virágos május, a hódító tavasz verőfényes napját eltakarhatják a felhők. Rügysző fánkát meglepheti a fagy. Bimbós, sejtelmesen illatos kertjeinket, ringó vetéseinket végigpusztíthatja jégverés. De a nap végül csak lebirkózza a felhőket és kisüt, a rügyszőzés, virágzás örökkévaló. Az ember, a nyomorult, véges, parányi ember halandó. Végzete az arasznyi lét. Ezt az arasznyi létet is megrovidíthatja erőszak, golyó, akasztófa. De a vér különös nedű és a fölshabulás, a forradalom sarjad ki a

földből, amit vérrel trágyáznak. És az akasztófák tövéből is a szocializmus virágja bimbózik ki.

Azok a tizezrek, százezrek, amelyek csütörtökön végighömpölyögtek az utcán, a fáradt munkás, amint asszonyával, sápadt gyermekével fölvonult, a roppant, a végtelen, beláthatatlan tömeg, a forradalom, a nemzetköziség, a szocializmus testőrsége volt. Láttad a kalászos kocsit, elvtárs? A kalászos kocsit azt jelenti, hogy *buzát csak a szocializmusnak termel a földműveltségénység.* Láttad a vasutasokat a lokomotív után, elvtárs? *A lokomotív csak a szocializmus országában fog zavartalanul járni.* Láttad a táblákon a kalapácsot, kaszát, kereket? A kalapács, a gép, a kasza, a esakány, az esztergapad, a föld méhe, a toll, az agyvelő, a szerszám, a bánya, a kohó, minden *csak a szocializmusért mozdul meg.* Ház csak annak épül, ruhát, vásznat csak neki szőnek, élelmet csak neki termelnek, fegyvert csak számára, érte kovácsolnak és forgatnak. Láttad, hogyne láttad volna végtelen, sápadt gyermekeinket a pázsiton? Láttad-e ácsorgásban, nyomorúságban, szük odukban megfakult arcu asszonyodat a nap áldott verőfényében? Gondoltál-e arra, hogy a föld, a ház, a bank, a gyár, a vasút most nem a tőkés profitját szolgálja? Gondoltál-e arra, hogy nemrég még minden fegyver, szurony a te mellednek szegeződött, minden büróban, törvényhozó testületben a te láncaidat kovácsolták? Bizonyosan láttad, bizonyára gondoltál rá. És el tudod-e képzelni, hogy a pázsitról elüzzék gyermekeidet, új, véres nyomorúságba taszítsák asszonyodat és a kizsákmányolást, az uzsorát, a spekulációt, a kapitalizmust föltámasszák abból a vörös koporsóból, amibe eltemettük?

A kapitalizmus meghalt. A forradalom, a szocializmus él. A kapitalizmust nem lehet föltámasztani. A forradalmat, a szocializmust nem lehet eltemetni. Ez május elseje igazi értelme. Ez a magyarországi május csodálatos, mély jelentősége.

Csütörtökön elállott a világ szivverése. Mindenütt, szerte a világon komor forradalmi elszántsággal fölvonultak proletártestvéreink, hogy vallomást tegyenek a szocializmus mellett. Százak, ezrek, tizezrek, százezrek, milliók, tizmilliók ünnepelték a vörös, a tavaszi, a nagy, a forradalmi ünnepet. A vörös május örökkévaló és győzhetetlen! Vértengeren, golyózáporon, áldozatokon, nyomoron, szenvedésen keresztül, de győz. Mert az eszme győzhetetlen és hallhatatlan. A szocializmus nem hervad el, mint az orgonavirág, nem alszik ki, mint a rakéta, nem fakul meg, mint az utca disze és *az a tömeg, amely csütörtökön fölvonult érte, él, itt van, itt marad és rend, állam, termelés, kormányzás, munka, béke csak a szocializmussal van.*

A történelem utjai kiszámíthatatlanok. Nem tudjuk, mit hoz a legközelebbi jövő. De a dicsőséges, vörös május elseje ünnepén felejtjük el a hétköznap gondjait. Ne az áldozatokra, szenvedésekre, nyomorúságra, ne a jelenre gondoljunk, hanem az elkövetkezendő nagyszerű jövőre. Ezért hát föl a fejet! Markoljuk keményen a fegyvert,

kalapácsot, a csákányt. A magyarországi proletariátusnak nem lehet új láncokat kovácsozni. A kapitalizmust nem lehet föltámasztani. És rohanjon ránk északról, keletről és délről egyszerre, mégis azt kiáltjuk oda minden ellenfelünknek kifelé és befelé:

Mi itt vagyunk! Itt maradunk! És a szocializmus győzni fog!

Egyetlen érzésben összeforrvá, egyetlen gondolatból hevitve s egy hatalmas cél előtt állva: hatszázezer proletár volt együtt május elsején. Valahol, kilométeres távolságokban fölkerelkedtek a tömegek és ment előre a kigyózó vonal és vitte magával a forradalom piros színének folyóit, — külön jöttek és egy ponton egyesültek, egyetlen hatalmas oszlopban egy uton mentek tovább. A történelmi nappól, ime, kiemelkedett a szimbólum figyelmeztető ereje: akárhonnán indulunk, valahol egy ponton össze kell fognunk és együtt kell továbbhaladnunk.

Ilyen ünnepnapot, a disznek ilyen hatalmas architektúráját még nem látta a város. A forradalomból kiemelkedett a művész messzenézó fantáziája és a művészt teremtő ereje megteremkenyítette bizalommal és hittel a tovamonuló tömegeket. A fölvonulás utvonalaiban és a kis, eldugott utcákban egyformán ráömlött a házakra a forradalom vörös színe. Mindenütt vörös lobogók, girlandok és drapériák. A tereket, az utcadeltákat művészi kezek díszítették föl, komoly méltósággal idomítva hozzá minden vonalat, minden formát az új májusból kilengő forradalmi gondolatokhoz és célokhoz. A vörössel bevont oszlopokon zászlók és virágok között a szocializmus nagy elő-

harcosainak mellszobrai állottak. Egy új „Siegesallee“, amelyen nem az imperializmus, hanem a dolgozók tartják győzelmi menetüket.

A körutak és az Andrassy-út hatalmas perspektívájában órák hosszáig tartott a hatalmas menetoszlopok elvonulása. Ami szép és nemes ötlet csak volt, az mind érvényesült és mind teljessé lett a fölvonuló csapatok soraiban. Monumentális szobrok, amelyeket diszkocsikon vittek a menetekben és élőképek, amelyeket vörösbe vont kocsikra rendeztek, mind a munka fölzsabadulását szimbolizálták. Az Andrassy-út, mint a forradalomnak monumentális fölvonuló útja, felejthetetlen látvány. A művészi kiképzett Oktogonnál három hatalmas menetoszlop egyesült a fölvonuló sokaság és a fegyelemnek nagyszerű méltóságával, a forradalmi dalok újjongaságában az erőnek öntudatával hőmpölygött tova a vörös folyam.

A valóban forradalmi május méltó mását kapta az ünnep lefolyásában. Az Andrassy-úti futóversenyek, a Margitszigeti gyermekünnepély, a nap jelentőségét méltató szónoklatok százai, minden, ami az ünnepnapot derével tarkázta, megnyilatkoztatta a magyar proletariátus új májusát. Fölzsabadulva minden nyomás alól, a forradalmi cselekedetnek egyetlen hatalmas lendületével utját vágva a jövőnek, az osztály-öntudat komolyságával és a forradalomnak szolgáló fogalom tevésével csinálta történelmi nappá május elsejét Budapest proletariátusa. El nem tiporható erőt, a harcnak vásvát és a kötelességek teljesítésének méltóságos öntudatát bontotta ki a nap, amely örök momentum lehet mindenki számára, aki azt hiszi, hogy ezt a népet még egyszer bele lehet verni a kapitalizmus igájába.

Gyülekezés, fölvonulás.

Az egyes kerületekben gyülekezett munkásság más-más utvonalon igyekezett a város belseje felé és innen azután a számára megjelölt helyre. A hatalmas emberáradatnak a városban való átvonulásáról és az egész májusi ünnepségnek részletes lefolyásáról ad számot a következő tudósításunk:

A Tisza Kálmán-téren.

A munkásság régi májusi gyülekező helyén kora reggel már eleven élet nyüzsgött, bár ezúttal csak a VIII. kerületben lakó elvtársak egy részének kellett idejönnie, a téren szinte a régihez hasonló tömegek csoportosultak. Innét indultak a VIII. kerületi Munkás- és Katonatanács tagjaival az élükön, a gázgyári munkások különböző csoportjai, munkások és tisztviselők, a bórondös-, szíjgyártó- és rokonszakmák, az asztalosok, a gyógyszerári munkások, a hírlapterjesztő munkások és munkásnők hatalmas csoportjai, az irongyár munkásai, a kocsigyártók, a kefégyári munkások, a bérházi alkalmi munkások, a szénmunkások, a „Mercur“ faárnygyár munkásai és a földmunkások. A VIII. kerületben lakó népzeneészek csoportja forradalmi dalokat játszott a sorakozó-ünnepelő tömegnek. A menet fél 10 után indult utnak és az előre kijelölt uton ért az Ügető-pályára, ahol Biermann István, Bojár Ignác és Singer Vera elvtársak tartottak lelkesítő beszédet.

A Ferencváros proletársága

egész tömegeivel résztvevett a nagy nap megünnepelésében. A Boráros-tér zöld lombokba borult fái és diadaloszlopai alatt gyülekeztek a fölvonuló csoportok. Ugyanez idő alatt szintűg töltötték meg a másik két gyülekezőhelyet, a Bakács- és a Kálvária-tereket is. A hangulat mindenütt élénk és derűs volt. A kerület munkásságának mindegyik gyülekezőhelyére fölvonultak a zenekarok is és ezeknek játéka mellett várták az indulás idejét. Hatalmas vörös lobogó és jelzőtáblák alatt valamivel 10 óra előtt indultak meg a tömegek, amelyeket a fölvonulás utvonalaiban mindegyik lelkes hangulat fogadott. Az élen az egyesített zenekarok és kerékpárosok haladtak. A menetet sűrűn tüzdelték bele a dalkarok, amelyek az egész fölvonulás alatt forradalmi dalokat énekelték.

A Petőfi-téren

már a kora reggeli órákban gyülekezett a vörös május szivencsólt proletárja. Soha még ünnepélyesebb májusi reggel nem ölelkezett a proletárelkesedéssel. Hét órától kezdve szüntelen áradással ömlött elő a széles és keskeny utcákból a piros jelvényekkel ékeskedő tömeg. 9 órakor ezer és ezer ajkon hangzott föl a Marseillaise és az Internacionále. Majd meg-

adták a jelt az indulásra. A menet élen az ifjúságok rajongó csapata haladt. Utánuk a magántisztviselők végláthatatlan sorai következtek. A Mária Valéria-utcán és a Fürdő-utcán vonultak végig. Amerre elvonult a diadalmas menet, mindenütt vörös zászlók intettek és diadalkapuk várták.

Az Országház- és Szabadság-téren.

Már a kora reggeli órákban megkezdődött az Országház- és Szabadság-téren a munkástömegek gyülekezése. Szép rendezett sorokban, vörös lobogókkal és jelzőtáblákkal fölvonultak a különböző gyárak, pénzintézetek és hivatalok robotosai. Az Országház-tér ünnepi díszítéssel öltött. Amerre a szem ellátott, mindenütt piros csikok, lobogók, szallagok és díszítések viritottak élénk tobzódásban. Kilenc óra tájban megindult a menet a Rudolf-rakparton, Lipót-köruton át. A menetet az V. kerületi pártszervezet vezette. Utána a filmipart szimbolizáló hatalmas piros motollát vontatott hat fehér ló, amelyeket Jakubinusoknak öltözött munkások vezettek. Majd sorba jöttek a vasasok mozigépező csoportja, a moziszenészek szakszervezete, a mozialkalmazottak, majd a propaganda bizottság egy vörös kocsija, amely tömve volt a forradalom termékeivel, fölvonultak a Viktor-gőzmalom munkásai és Lord és Társa fatermelő-cég alkalmazottjai, a Giro Pénztáregylet, a Magyar Országos, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a többi pénzintézetek munkásai, valamint a biztosi tisztviselők rengetek tömege. A menet az egész uton forradalmi hangulatban és lelkesedéssel énekelte a Marseillaisét és az Internacionálet. A magashan hét rüplőgép keringett a májusi tavaszderűs léghen.

A Lövölde- és Hunyady-téren.

Reggel 6 órakor már élénk az utca. Színes embertömeg nyüzsg, a szélrőzsa minden irányból ünneplőruhás, pirosjelvényes munkások és munkásnők igyekeznek a gyülekezőhelyekre. Hét óra után egyre népesebbek a terek. Egyenként, majd csapatosan érkeznek a proletárok vörös zászlók és jelzőtáblák alatt. Az indulás idejére, 9-re négyes sorokban készen állnak a csapatok. Először a Hunyady-téren összegyűlt tömeg indul el. Kivonul a Király-utca, onnan a Teréz-körutra és az Andrassy-útra. Az oszlop élen a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetsége áll valamennyi szakosztályával, eddig soha nem látott tömegeivel. Amikor az oszlop a Teréz-körutra ért, a járdán fölállított 300 fónyi diadalkar üdvözölte az Internacionále és a Marseillaisé lelkesítő hangjaival.

A Hunyady-térről kivonult oszlophoz csatlakozott a Magyarországi Szocialisták Nemzetközi Szövetsége valamennyi csoportjával. A menetoszlop élen haladtak a németek, utánuk

sorban a csehek, olaszok, horvátok, oroszok, franciák, törökök, szerbek, zsidók, románok, tótok, lengyelek, stb. Rengeteg jelzőtábla és vörös zászló tarkítja a különböző nemzetiségi csoportokat, amelyekben nagy számmal vettek részt nők is.

A német csoport után egy nagy kocsis haladt zsufolya apró, vidám proletárgyermekekkel. A nemzetiségi csoportokat kalaplengetéssel fogadták utközben és különböző nyelvi üdvözlések hangzottak felőlük: „Hoch! Setrasca! Evviva! Nazdar! Vive! Zsvio!“ A nemzetiségi csoportokhoz csatlakoztak a Lövölde-téri ezrek. 9 óra után érkezett az oszlop éle az Oktogon-térrre. Ugyanakkor ért oda a belvárosi munkások hatalmas tömege is. Az oszlop élen a kerékpáros elvtársak száza haladtak pirossal gazdagon díszített kerékpárjaikkal. Utánuk kövönazenekar. A két oszlop párhuzamosan haladt egymás mellett, végig az Andrassy-úton. A Köröndön száztágu cigányzenekar fogadta a méltóságjeljesen és példás fegyelmességgel hőmpölygő emberáradatot. A millenáris emlékoszlopnál az oszlopok kettéváltak. A Lövölde- és Hunyady-téri gyülekezetek a Városligeten át az Erzsébet királyné-úton levő Trieszti nőház címzett kertbe vonultak. A több részről álló kerthelyiségek nem bírták befognadni a nagy tömegeket, úgy hogy nagyrésze a szomszédos ügétő versenypálya hatalmas térségén helyezkedett el. A Trieszti nőnél két helyen is beszéltek egyszerre. Zelenka és Weisz elvtársak ismertették május elseje jelentőségét általános helyeslés mellett. A gyülesek előtt és után dalárdák énekeltek proletáringulákat. A munkásság csak a délutáni órákban oszlott el.

A Bethlen-téren.

Csikágó tömeglakásaiból itt gyülekeztek a környék proletárjai. A sápadt, sovány gyermekeket vezette, szorongatta édesanyjuk, aki a nagy napra lerázta magáról a hétköznap minden keservét. Itt sorakoztak még a postások megszaporodott serege, a környékbeli remizből való villamoskalauzok és vezetők, valamint a Szireh-féle fémárnygyár munkásai. Türelmetlenül várta az ünneplő tömeg az indulásra való jelt és mindmegannyian megkönnyebbültek, amikor a menet eleje csatlakozhatott a Szegegyház-térre, ahol a cipész munkások és cipőfelsőrészkészítők mellett ott láttuk a színházi munkások hatalmas tömegét, a kalaposmunkásokat, a mozdonyvezetőket, fogtechnikusokat, fényképezési munkásokat, a Meinkonzervgyár proletárjait és az Artézi-vállalat munkásait. Amikor a menet a Wessélyni-utca torkolatához ért, előttük vonult méltóságjeljesen a magyarországi proletariátus régi gárdája, az építőmunkások impozáns tömege.

Az Almássy-téren

a szabómunkások és élelmezési munkásokon kívül ott sorakoztak a Hagenmacher-gőzmalom munkásai és a kalapdíszítőnők (mamsellek).

A Klauzál-teret

körülövezve álltak a színészek gárdája, a VII. kerületi tanítók csoportja, a borbély- és fodrászmunkások, valamint a nemrég szervezkedő manikürproletárok. A dohánygyáriak VII. kerületi csoportja is itt sorakozott, valamint a Műszerüzem munkássága és a gabonamunkások is. A menet 11 órakor indult utnak és a kijelölt uton ért a Ligetbe.

A Lehel-téren.

A kapitalizmus igazi képét, rideg, kietlen világot itt nem takarja már el semmi. A bérkaszárnyák sora véget ér, az egy-két szobás tömeglakások rongya, büze itt már nem öltözködik a pesti házak olesó cifraóságába, gyári készítésű gipszszoborba, áloszlopba, várkastélyszerű tornyaiba. Meztelenül étkelnek a füstös gyárfalak tövében az alacsony, ütött-kopott házak, egyik-másik közülük félig a föld alá bujik, mintha szegynél nyomoruságát. Május 1-én ebbe a sivárságba is szín és élet költözött. A forradalom piros színét, nem volt mire aggatni, de az emberrajok, amelyek a városi szegénység utcáiból boldog, ünnepi sugárzással, lobogó lelkesedéssel, ajkukon a munka diadalmas énekével és a saját hatalmuk, uralmuk, a proletárruralom éljenzésével özőnlenek elő a Ferdinánd-híd tövébe, széppé, vonzóvá teszik ezt az egyébként szomorú, kietlen környezetet is. Az emberszlopokon, amelyek kilenc órától kezdve folyton nőnek, gyarapodnak, rajta pompázik a zászlók, szallagok, kokárdák pirossága. A Budapesti Elektromos Művek foglalták el a Váci-út baloldalát. Vörös táblákon a proletárruralom jelszavai, amelyek harcot, kitartást hirdetnek és a hatalmas munkásokól, amely villámokat szór szerte szerte. Azután az Angyalföldi Textilgyár munkásai, élükön hatalmas fehér vásznon a munkásküzdalem igéjével: „Világ proletárjai egyesüljétek!“ A Lehel-utca torokolatában iskolák oszlopa, legelő a VI. kerületi felső kereskedelmi iskola. A példás rendben föl sorakozott sokaságban a „Proletár Zenekar“ játszotta a Marseillaisét és az Internacionálet. A tömeg a kijelölt utinában fölvonulva, elhelyezkedett a Nemzeti Parkban és a cirkuszokban. A Nemzeti Parkban Andorka Sándor és Brandstein Illés ismertették a proletárdiktatura májusá-

mak nagy jelentőségét. Itt-ott azonban mindenütt kisebb csoportok alakultak, akikhez a vezetőségek tagjai intéztek ünnepi beszédet.

A tömeg az előre kijelölt uton lelkes hangulatban ért ki a Városligetbe, ahol a Jégpálya helyiségeiben Agoston Péter elvtárs tartott szónoklatot, ismertetve ennek a május elsejének a jelentőségét.

Budán.

A Gellért-téren nyolc óra után kezdett gyülekezni az ünneplő sokaság. Kilenc órára a nyolcasával fölállt csoportokból már két hosszú, a hídfőtől a Fehérvári-ut torkolatáig nyúló oszlop alakult ki és az ezután érkezettek már harmadik oszlopban sorakoztak. Közben a Gellért-szálló terraszán elhelyezett népzene-szek a Marsellaiset és az Internacionálet játszották, majd a téren fölállt bíai fuvós zenekar zendített rá a forradalmi dalokra. Pontosan 10 óraker program szerint megmozdult a 25—30 ezer főnyi embersereg és harsogó zeneszó mellett — egyik oszlop a másik után — elindult a Vérmező felé.

Ujpest.

Május elsejére az egész város vörös pompában uszott. Minden házat vörös színekkel díszítettek, de ennél a forradalmi színnél is lelkesebb és öntudatosabb volt Ujpest egész munkássága, amelynek kétszeres ünnepe volt az idén. Harmincadszor ünnepelte Ujpest munkássága május elsejét és ebből az alkalomból szerdán este az újpesti Munkásszínházban nagy hangverseny volt, amelyen az ünnepi beszédet Rády Sándor elvtárs, az újpesti szocialista párt tulajdonképeni megalakítója tartotta. Az összes moziban ünnepi előadások voltak, majd a Munkásotthonban, ahonnan az újpesti munkásmozgalmat három évtizeden keresztül irányították, jubiláris ünnepély volt, amelyen Rády elvtárson kívül Apáthy Sándor elvtárs, a párt jelenlegi elnöke tartott nagyhatalmú beszédet. A május elseji ünnepség délután 10 óraker kezdődött. A vörös színekkel díszített városközi erkélyen foglaltak helyet a szónokok. A hatalmas tömeghez Rády, Potyondi és Apáthy elvtársak intéztek tüzes beszédet.

Délután Ujpest munkássága a Népszínpadra vonult ki, ahol népiünnepélyt tartottak. Színelőadás, sportversenyek, a Vörös Hadsereg zenekarának játéka szórakoztatta késő estig újpesti elvtársainkat.

Csepel.

A csepeli munkásság folyvónulása felejtéhetetlen szépségű része volt a májusi napnak. Nemcsak a folyvónulók óriási tömegénél, de a menet dekoratív hatásánál fogva. Körülbelül 25.000 voltak. Férfiak, asszonyok, leányok, gyerekek. Ünneplőben valamennyien. A férfiak kabátján májusi jelvény, piros szalag, a nők közül sokan piros blúzban voltak, de vérvörös pántlika díszítette mindegyik haját vagy keblét. És ez a színes, hatalmas, ragyogó tömeg, a legpéldásabb rendben rőtta végig a több órai utat a csepeli Templom-térről a Soroksári-úton, Ráday-útcán, Múzeum-, Károly- és Váci-körúton, Andrásy-, Stefánia- és Hungaria-úton át a Népligetbe, ahol a vigalmi gárda tagjai kabare-előadást rendeztek, amelynek során Petőfi, Ady, Gyagyovszky, Csizmadia- és Várnai-verseket szavaltak és a dalárda énekelt. Végül Berend elvtárs tartott a nap korcsokos jelentőségét méltató, lelkes beszédet.

A Városligetben.

A zöldelő Városliget vörös díszítésektől fölvirágzottan várakozik az ünneplő munkástömegekre. A természet már bontja gyönyörű rügyeit s az orgonák ágariól a tavasz pattan, üde illatát röpitve a város felé, ahonnan megindul a százezrek hatalmas uszálya. Mint egy titáni folyó, egy hőnpolygati az Andrásy-ut hullámzó embertömeget a Városliget felé, amely issza magába a csoportokat, embersorokat, végeláthatatlan hosszú lelkesedés-láncokat, mint valami sohasem látott arányu torkolat.

A milleniumi emlék átalakított pompás vörös íve fogadja a fölvonuló munkásságot. A régi szoborcsoportozatot piros redőnyökbe rejtették az izléses művészek, amelyek az Árpád-emlék fölött monumentális, felhőkbe szökkenő obelisztek emeltek. Ennek a tövében áll az erőteljes Marx-szoborcsoport, amely meg-rázó érzéssel ábrázolja nagy tanítómesterünket. A szobor aljában karszalagos főrendezők állanak, akik tervszerűen elosztják a tömegeket a liget különböző részeibe. Főnyképészek, mozgókép-fölvevők egész légiója áll a nagy térség közepén, hogy megörökítse a gigászi fölvonulást, amelynek órák hossza alatt sines vége.

A százezrek folyton menetelnek a Városliget belsejébe. A zenekarok játszanak, a dal esendül, a park, a tó, a levegő a munkásindulók

lendületes ütemeit visszhangozzák. A föl-szabadult táguló proletárszemek boldogan bámulják a vörös ünnepre átalakított ligetet, amely gyönyörűen pompázott ezen a május elsején. A tóból hatalmas piros oszlopsorok törtek föl, a hidakon vörös girland futott végig. A tereken obelisztek, az épületeken zászlók; Vajda-Hunyad várának alján a kőtöltésen Marx neve olvasható embernyi nagyságu betűkből s

az Iparearnok előtt

Engelsnek és Leninnek a szobra ékeskedik vörös övezetben. Délben hatalmas tömeg lepte el az Iparearnok környékét. Landler Jenő elvtárs állott föl a lépcsőzetre és az odaözönlött munkászerekhez beszédet intézett:

— Tisztelt Elvtársak! Én azt mondom, ne kételkedjétek, ne gáncoskodjatok, ne féljétek! Ez a mostani nagy Vörös Május meghozza a proletárföltámadást. A győzelem szem nem látja tisztán a történelem útját; de mindegy: hiába tiltják be Párisban a Vörös Májust, hiába akasztják föl a román bojárok azt, aki a májusi ünnepet emlegetni meri, mindegy: Franciaországban, Romániában, Oroszországban, akár pedig Magyarországon vagy Bajországon, ahol hivatalos ünnep lett a Vörös Május, 28 esztendő, 28 Vörös Májusnak perzselő tüze fölguyítja végre a kapitalizmus börtöneit, 28 Május ható, éltető ereje meg fogja teremteni a szocializmus várát. Elvtársak! Aké egyszer a napba nézett, az nem tud hozzá-szokni a büzös petróleumlámpához. Aki egyszer összetörte rabillinoseit, nem lesz olyan ostoba, hogy megint összekovácsolja azokat, aki megústa a kapitalizmus sirját, nem fogja megánsni a proletariátus sirját és aki egyszer összetörte a kapitalizmust, nem fog soha válalkozni arra, hogy újra fölépítse. (Ugy van! Ugy van!) A történelem útjai kiszámíthatatlanok. Bármilyen történetik, csak egy nem lehetséges és ezt kell minden proletárnak belátnia. Nem lehetséges, hogy a régi rend, a régi világ visszajöjjön, hogy újra rabszolga legyen a magát föl-szabadított népből. (Föltájtások: Soha! Nem engedjük!) Ha pedig ezt belátjuk, akkor minden mellékes. Mellékes az, hogy fölakasztanak-e engem, téged vagy akárkit, mellékes, hogy elhullunk-e néhány százan vagy ezren ebben a küzdelemben. A Vezuv aljában terem a legjobb bor, az akasztófa tövében mindig a szabadság vörös rózsái teremtek. (Éljenés.) Ne féljétek, ne reszkessétek, proletárok! Minden, a szabadságért, a proletárföl-szabadulásért kihullott vér milliószórosan meghozza a maga gyümölcsét. Ezen a nagy Vörös Májuson a magyarországi proletariátusnak hinni, akarni és mernie kell. Hinni a mi nagy el-évülhetetlen igazságainkban, hinni a proletariátus nagy erejében. Akarni! Nem bárgyu, kicsinyes, vénasszonyos, hanem férfias, hatalmas akarással, amely akarástól megremegnek ellenfeleink. A gyermek, az asszony, a leányzó ebben a nagy történelmi küzdelemben mutassa meg, hogy az eddigi sok szenvedést, nyomort, fájdalmat egyesíti most egy nagy, hatalmas, szent akarásban, amely ezt a földet sarkából fogja kifordítani és helyébe egy új, a dolgozó társadalom javát szolgáló világot akar megalkotni. (Lelkes éljenzés.) Merni kell harmadsorban. Nem a gyáváké, álmodozóké ez a világ. Azt mondja a forradalom nagy költője, Ady Endre, hogy csak egy ember van: aki bátor és egy a különb: aki bátrabb. A gyávák, a meghunyászkodók, a kételkedők, az időket fogvacogva lesők, a multat visszasírók megérdemelnek, hogy újra elkövetkezzék az a kor, amely nem tekintette másnak a dolgozót, mint rabszolgának. De a bátrak, az erősek, ha kevesen vannak is, mutassák meg, hogy nagyobb érték a hitvány, a nyomoruságos életnél annak a társadalomnak a megmentése, amelyben az életnek egyedül van értéke.

Elvtársaim! Trocki azt mondta: „Nem attól függ, hogy a proletariátus meg tudja-e hódítani és meg tudja-e tartani a hatalmat, hogy mennyi katonája, mennyi géppuskája van, hanem, hogy átérzi-e a proletariátus, milyen óriási nagy és szent az az ügy, amelyért esetleg életét kell áldoznia.“ Ha a magyarországi proletariátus belátja, hogy rettenetes tét van kockán: az élet vagy halál kérdése, a lét vagy nemlét kérdése, ha belátja azt, hogy övé most minden és mindent elveszíthet, ha nincs bátorsága, akkor nincs még veszve semmi, akkor megmentjük Magyarországon a proletariátus uralmát és utat mutatunk a világ népeinek a föl-szabadulásra. (Igaz! Ugy van!) Ma Budapest körülbelül azt jelenti a világ számára, amit valaha Moszkva jelentett. Ma idén az egész Európa, ma az európai munkásság ügye a budapesti proletariátus kezében van letéve. Mutasson példát ez a proletariátus, mutassa meg, hogy van öntudata, van forradalmi érzése, mutasson példát a világnak és akkor a budapesti proletariátus megterzi a maga nagy világ-történelmi szerepének megfelelő kötelességét. Ha késik is még az európai megmozdulás, nem maradhat el. Mellékes, hogy gondolkozik ma még a világ proletariátusa. Akiknek közelében a szabadság madara már fészket vert, elviszik a szabadság híret mindenfelé. Ezen a gyönyörű májusi ünnepen azt mondom: Proletárok! nem

szoktam jósolni, de bizonyos, hogy en az utolsó május, amikor orosz, bajor és magyar proletárdiktatúráról beszélünk. A jövő május már meg fogja teremteni — ha vér is, ha akasztófa is fogja az útját jelezni — a világ népeinek III. Internacionálet. (Éljenés és taps.) Én úgy látom, hogy viszonytalan esztendő májusi küzdelme nem volt hiábavaló, hogy ha ma még el is bujnak a nap, ismét elénk fog tárnálni. Látom lelki szememmel a föltámadást, a világot megszabadító III. nagy Internacionálet, amely végleg eltemeti a kapitalizmust és végleg megszünteti a népek kiszákmányolását. Lelkes taps és éljenzés követte a beszédet.

A millenárius pályán

nagy sport-délután volt: football-verseny, futó-verseny, kerékpáros- és motorverseny, amelyet nagy érdeklődéssel szemléltek a több ezer főnyi proletárközönség. A football-verseny első fél-ideje után, amikor rövid időre félbeszakadt a szórakozás, az I. vörös ezred dalárdája elénekelt a munkáshimnusz és a Marsellaiset, majd Biró Dezső elvtárs rövid ünnepi beszédet intézett a megjelentekhez:

— Ez az első május — mondotta, — amelyet nem a munka rabszolgái, hanem szabad munkások ünnepelnek meg. Mi bizalommal tekinthetünk a jövő elé, bármily mohó rabló imperialisták törnek reánk, mert minket többé gyári rabszolgáikká aljasítani nem lehet. Nin csen az az erő a földön, amely itt a kapitalizmus, a militarizmus uralmát vissza tudná állítani.

A tömeg lelkes éljenzéssel fogadta a beszédet, amelynek végén Biró elvtárs a Vörös Hadseregbe való belépésre szólított föl minden öntudatos proletárt.

A mulatságok.

A délután a szórakozásoké volt. A muzsika mindenütt hangzott, a mutatványosok kiabáltak, az ördögmalom forgott a gondtalan fiatal proletárcsapatokkal. Zengett, mosolygott, kacagott a Városliget és tehetséges művészek gondoskodtak arról, hogy a jókedv ki ne fogyjon. A városligeti színházakban egész nap pergett az előadás, ezenkívül szabad színpadok, mozik, cirkszok gyönyörködtették az ünneplő proletárokat.

Gyűlések.

A Városliget különböző helyein gyűléseket is tartottak. Ezeket a következő elvtársak beszélték:

A Kéményseprő-vendéglőben Rabinovits József, a Gundel-vendéglőben Horváth Emil, a Be-ketow-cirkuszban Kertész Mihály és Haás Kálmán, az Angol-parkban Andorka Sándor és Brandstein Illés, a Gregorius-vendéglőben Agoston Péter, a Cirkusz-kávéházban Hirossik János, a Nagy Amadeuszban Szakasits Árpád, a Zöld vadász-vendéglőben Vincze Sándor, a Trieszti nőben Poász Jenő, az MTK pályán Fiedler Rezső és Kalmár Simon, az Ugető-pályán Biermann István, Bogár Ignác és Singer Vera, az Artézi fürdőnél Donáth Frigyes, ezenkívül beszéltek még Kun Béla, Grünbergerné M. Mária, Fonyó Sári, Gárdos Mariska, Mánuel Sári és Vincze Sándorné elvtársnők, Hegedűs Márton és Zelenkő Gyula elvtársak.

Alkonyattájban oszladozni kezdtek a munkástömegek. A legnagyobb rendben indult el a dolgozó Budapest az ünnep színteréről, elhagyva a zöldelő Városligetet, amely az első, igazi május diadalmas és proletárérezésektől forró ünnepének tanuja volt.

*

A Nemzeti Park tágas tereit a munkásság színiültig megtöltötte. Az Általános Munkásdalárda gyönyörű énekszámai után a Vörös Hadsereg egyik zenekara eljátszotta az Internacionálet, majd Brandstein Illés elvtárs fejtegette május elseje jelentőségét.

A Népligetben.

A Népligetben a IX. és X. kerület munkássága, valamint a csepeli proletárok találkoztak. Amint kiérkeztek az elvtársak, nyomban kisebb csoportokban oszlottak föl, ki az ebédjét fogyasztotta el, ki a szórakozóhelyeket kereste föl. Négy óra felé a Népliget középső részén fölállított pódiumon már egybegyűltek az ünnep szónokai; a tánc, a játék és a szórakozás abbamaradt egy kis időre, hogy a nap jelentőségét magyarázó szónokokat meghallgassák.

Brunner elvtárs megnyitotta a népgyűlést és nyomban utána Hamburger Sándor elvtárs állott föl a pódiumra. Elmondotta a többek között, hogy egy hódító háború után az imperialista kormányoknak rendszerint gondot ad azoknak az elhelyezkedési lehetősége, akiket

ők kecségető ígéretekkel küldtek ki a harc-
terekre. Olyan problémák ezek, amelyekkel a
kapitalista és imperialista rendszerek nem
tudnak megbirkózni. A szervezett munkásság-
ban öt évvel ezelőtt, amikor a világkatasztrófa
megindult, nem volt még meg az az erő, amely
utját tudta volna állani a világveszedelemnek.
A kapitalizmus a legféltelenebb terror eszkö-
zeivel gondoskodott arról, hogy a munkásság-
nak ne legyen önrendelkezése. A háború vé-
gén azonban fölocsudott a dolgozó nép és le-
rázta magát a kapitalista terrort. Keleten
már befejeződött ez a megváltás, a nyugaton
utban van. Magyarország pedig közvetítő ál-
lomás a kelet és nyugat fölszabadító munkája
számára. Súlyos idők következnek ráuk. Az
imperializmus, amely körülöttünk dühöng, rá-
veti magát a fölszabadult magyar munkás-
ságra. Am jöjjön bármi, ez csak rövid életű
lehet, mert az eszme nem ismer területi hatá-
rokat. Az eszme nálunk győzött, az imperia-
listák országában pedig győzni fog, mert az
orosztesté vált gondolat mérföldes léptekkel
halad a világ munkásságának fölszabadító
utján.

A tetszéssel fogadott beszéd után Csillag
Ferenc elvtárs tartott lendületes beszédet:

— A külföldi imperialisták és burzsoáziaja
— ugymond — összefogott a mi gazdagjaink-
kal, hogy visszaállítsák ismét a kizsákmányoló
uralmat. Ezek a hitványak, akik Magyar-
ország proletariátusát a vágóhídra vitték,
akik ezt a sokat szenvedett népet félrevezetve,
testvéri harca szították, ezek most le akar-
ják törni olyanokkal a munkásszabadságot,
akik ellen azelőtt uszították, hogy ők gyara-
píthassák vagy megtarthassák a munkás ve-
rejtékével rablott vagyonukat. Hát mondjátok
elvtársak, van arra mód, hogy a burzsoázia
elvehesse tőlünk ezt a világot, amely nekünk
cipőt ad, élelmet fog adni és módot arra, hogy
gyermekünket emberszerűen fölnevelhessük?
Nem félünk a románoktól, a csehekől és a
szerbektől, nem félünk tőlük, hiszen sok-sok
elnyomott testvérünk van közöttünk, akik
csak várják a forradalom kilobbanását, hogy
azután idenyujtsák felénk testvéri jobbukat.
Az a nagyszerű készség és lendület, amelyet
Budapest Katona- és Munkástanácsa tanusít-
ott a közelmúltban, garancia arra, hogy ezt
a mi országunkat, a dolgozó országát meg-
fogjuk védeni mindenképen, vérünk árán is.
Elvettük a gazdagoknak a mi munkánkból
szerzett javait; elvettük, de nem azért, hogy
a külföld ényomó imperialistái hízaljuk föl
vele, hanem azért, hogy átadjuk azt Magyar-
ország sokat szenvedett munkásságának, hogy
most azután friss erővel, indokolt bizakodás-
sal vegyék föl ismét a termelési munkát, ame-
lyet most már ők maguk irányíthatnak.

A tetszéssel fogadott beszéd után Brunner
elvtárs szót néhány szót arról az impozáns
elvonulásról, amely megfagyaszti majd a mo-
solyt mindazokban a kishitűekben és tamás-
kodókban, akik nem ismerte meg a kor lelkét,
nem tudnak szívvel-lélekkel odaállni a pro-
letárdiktatura mellé. Beszéde után Vidor Jó-
zsef szavalta el „Vörös Hajnal” című költe-
ményét. Az eső kis időre megakasztotta a szó-
rakozásokat, de az elvtársak azért nem futot-
tak haza, hanem igyekeztek sportházakban és
vendéglőkben födél alá jutni addig, amíg a
zápor el nem állt. Amikor újra kiderült, a
sokaság sietett a különböző játszóterekre,
ahol késő estig kihasználta a szép májusi
ünnep örömeit.

A Vérmezőn.

Ahol katonai parádákat rendeztek és rogy-
gyant generálisok verdesték sarkantuikat,
ahonnan proletárokat távoltartottak, ott most
minden vörösbe öltözött. A Vérmező hatalmas
zöld pázsitján már a kora reggeli óráktól
kezdve tizezrével, jelzőtáblákkal és lobogókkal
kezdtek gyülekezni elvtársaink. Végláthatatlan
soraikból folyton zúgott egy jobb, szebb
jövőt sóhajto indulónak, az Internacionálnak
a hangja. Munkások, munkások, közalkalma-
zottak, diákok jöttek itt össze, hogy hódoljanak
május elsejének, a Vörös Májusnak,
amely valójában csak most lett a világ pro-
letárságának a májusa, csak most: küszöbén
annak a világforradalomnak, amely emberré
teszi a munkást, a küzdő és dolgozó proletárt.

A Vérmező közepén néma és komor me-
mentőként állott Martinovics katalakja. Négy
oldalán emelvényekkel, a szónokok részére.
Körülötte sorjában egész Buda és Óbuda pro-
letársága, a budai iskolák növendékei, a ka-
tonai reáliskola, a népbiztoságok alkalmaz-
zottai, a dohánygyári munkások, a Déli vas-
utiak, a textilgyárak, a kelenföldi vasuti mun-
kások és elektromos művek csoportja, az ifju-
munkások és a budai pártszervezetek. Megható
látvány volt a Duna-balparti kórházak rok-

kantjainak érkezése. Félábuak, bérák és nyo-
morékok vörös zászlókkal vonultak föl, hogy
minden beszédnél hangosabban és kiáltóbban
tüntethessenek a nagytöke gonosz uralma el-
len. Élükön egy félkaru proletár óriási jelző-
táblát cipelt ezzel a fölirással:

A burzsoázia áldozatait

Közben a budai iskolák növendékei énekel-
tek. Száz és száz vézna gyerekhang zúgta:

„Munka-vitézeim még mire vártok,
Jöjjenek a szovjet hős proletárok!”

Az egyre növekvő tömeg, könnyezve, mámo-
rosan, izzón ismételte a kipirult gyerekekkel,
alkik lelkesen, fáradhatatlanul, szánke zsolozs-
más áhitattal énekeltek a proletárdalokat és
indulókat.

Dél felé járt már az idő, amikor befejeződött
a tömegek fölvonulása. A déli vasutak zene-
kara, a katona-zenekarok most elhallgattak és
a munkásság dalkara ércesen, messzire hall-
hatóan rákezdet az Internacionálra. Majd
néhány pillanatra az óriási tömeg elcsöndese-
dett és a Martinovics-émlék déli oldalánál
Migray József elvtárs emelkedett szólásra:

— Sok ünnepe van a világnak — mondotta
Migray —, de szentebb, fölemelőbb a május el-
sejénél nincsen. Ezen a napon mindenütt a föld
kerekségén elpihen amunka, megáll a mau-
kaskéz, hogy ezzel is jelképezze a világ pro-
letárságának összetartozandóságát. De ez a má-
jus még ennél is többet jelent. A magyar pro-
letár már nem a nagytöke, a nagybirtok ese-
lédje, hanem a maga ura lett, amikor a henyé-
lők, a semmittevők Magyarországból meg-
teremtette a proletárok Magyarországot.

Ezután lelkes szavakkal ismertette Migray
elvtárs az orosz és a magyar forradalom jelen-
tőségét, amelyet imperialista államok szuro-
nyai sem tudnak megakadályozni, mert a
munkásság forradalmának, minden szuronyon
és akadályokon keresztül is diadalmaskodni
kell. A világforradalom és a tanácsköztársaság
éltetésével fejezte be Migray elvtárs beszédét.

A Martinovics-émlék másik oldalán Farkas
István elvtárs mondott megrázó erejű beszédet:

— A világ munkásságát — mondotta — min-
dig egy gondolat vezette, hogy lerázza rabbi-
lincseit és fölszabadítsa magát a töke járma
alól. Ennek a kifejezője volt eddig május el-
seje. A mostani azonban sokkal több ennél. Ez
már nem szimbólum, hanem, komoly nagy és
elszánt harcoknak az utjelzője. Forradalom-
ban élünk, amelynek szele már mindenütt alá-
ásta a kapitalizmus erejét és nem fogja en-
gedni, hogy még egyszer jármába hajtsa a
munkásság millióit. Nincs és nem lehet olyan
erő, amely megakadályozhatja a szocialista
társadalom föl pítését. Ez a május, a cselek-
vés májusa. Mi ráléptünk arra az utra, amely-
ről nincs visszaterés. Bármiképp alakuljanak
is az események, ennek a szociális forrada-
lomnak el kell következnie mindenütt a vilá-
gon. Talán csak tempó kérdése, mert az eréd-
ny kétségtelen. Ha áldozatokba is kerül:
győzünk kell, mert győzni akarunk!

Viharos éljenzés követte Farkas elvtárs be-
szédét. A teret zsúfolásig megtöltő hallgató-
sághoz még Körösi Sándor, Kocsis Sándor és
Mihók elvtársak intéztek beszédet.

A beszédek elhangzása után a rengeteg em-
ber a Magyar Tanácsköztársaság, a prole-
tárdiktatura és a világforradalom éltetése
mellé szétoszlott.

A Vérmező különböző helyein fölállított
szinpadokat és szórakozó helyeket lepték el a
munkásság ezrei. Késő estig hullámozott a tö-
meg a Vérmezőre és május elsejének tiszta
vörös, forradalmi hangulatát mindenki érezte.
Csöndes Buda öntudatos proletárlakosságának
felejthetetlen lesz 1919 május elseje.

A Margitszigeten.

A monumentális ünnepség legkedvesebb része
mégis a gyerekek szigetén: a Margit-szigeten
játszódt le. A szigetet valóságos tündérkertté
varázsolta az ünnepség rendezősege. A bejá-
ratnál, végig a bevezető hidon, örökzöld és
tarka virágfüzerek ékeskedtek piros oszlo-
pokra ráerősítve és a piros zászlók ezreit lo-
bogtatta ide-oda a szél. A bejárat előtt levő
térsegen hatalmas szobormű, mögötte piros
diadalkapu ékes fölirással és káprázatos dísz-
szel varja a proletárgyerekek fölvonuló sere-
gét.

A gyerekek fölvonulása a Munkások Gyer-
mekbarát Egyesületének vezetésével már 1/2
órákor kezdődik. Csoportonként jönnek, jó-
kedvűen, dalolva és a sok apró kézben az
ezernyi kis piros zászló úgy ropdós, mint me-
zenyi piros pillangó. Az Internacionálét ének-
lik, a *Marseillais*et és különböző munkásindu-
lókat, de az ezernyi gyermekszájon valami kü-

lönös patinát kapnak a jól ismert énekek. Le-
hetetlen megindulás nélkül nézni őket. A kicsi,
vézna arcon ma az öröm ragyog, a szemek
nevetnek, az ajkak dalolnak, a kis lábak
trappba lépnek és néha egy-egy kis öreg ko-
moly vezényszót kiált harsányan, utána ezer
meg ezer kis hangocska:

— Éljen a proletárdiktatura!

És csak jönnek, jönnek. Végláthatatlan, be-
láthatatlan tömegei a proletárgyermekeknek.
A messze külvárosok, a proletárnegyedek, a
nagy bérkaszárnnyak ma elbocsátották ide
örülni őket, ujjongani, játszani, ünnepelni egy
kicsit, megfürödni a dunai friss levegőben, me-
set hallgatni; játszani, dalolni; megünnepelni
a proletárság nagy ünnepét. Már három óra,
fél négy, négy és még egyre jönnek a daloló
kis hadak a sok piros zászló alatt, kifogyha-
talanul, mintegy szimbólumként a proleta-
riátus termékenységének és örökkévalóságá-
nak.

Körülbelül 4 órára mind a tizezer gyermek
együtt volt már. Ekkor csoportonként oszonnát
kaptak: zsemlet, süteményt, cukrot, majd jó-
kedvűen szerte oszoltak, mindegyik csoport a
maga kijelölt szórakozó helyére. Tíz helyen
tartottak előadást a proletárgyermekek szóra-
koztatására. Hét különböző helyen mesemón-
dás volt. Balassa Jenőnek, a gyerekek Basa
bácsijának vezetésével és a gyermekek minde-
nyütt nagy gyönyörűséggel hallgatták a mesé-
lők: Sárány István, Szalay Oszkár és Fábán
Ernő által előadott színes meséket. A MAC
pályáján szép footballmérkőzés volt, azonkívül
különböző tréfas versenyek és cirkuszi mutat-
ványok szereztek nagy multságot a gyerme-
keknek. A Munkások Gyermekszínháza szép
előadással kedveskedett, azonkívül volt balett,
tárogatóverseny és több helyütt a budai da-
lárdá énekeltek. Az egész sziget, dacára a kissé
zord időnek, zengett a gyermekek vidámságá-
tól, akik kitörő jókedvvel és lelkesedéssel fo-
gadták minden kis szépséget, amit nekik ez a
nap nyújtott. 6 óra tájban a gyerekek szépen
összesorakoztak és rendben, vezetőjük fölügye-
lete mellett megkezdődött a hazamenetel. Utra-
valóul mindegyik gyerek szép, ropogós zsem-
lét kapott és vidáman, mint ahogy jöttek, el-
vonult a sok ezer kis piros zászló a város kü-
lönöző részeibe, egy gyönyörű nap mámoros
emlékével a kicsi lelkükben.

Színház, hangverseny.

A három drámai színházban, a *Nemzetiben*,
a *Vigben* és a *Magyar Színházban* az előadás
előtt Bródy Sándor „Orgonavirág” című má-
jusi játékát adták elő. A *Nemzetiben* azután
Shakespeare „Vízkereszt”-je, a *Vigben* Oskoi-
nai Vitéz Mihály „Özvegy Karmayóné” és „A
két szeleburdi” című darabja, a *Magyarban*
pedig a „Szókimondó asszonyosság” került
színpadra. A *Király Színházban* a színház ének-
kara az Internacionálét énekelte, majd Somlyó
Zoltán alkalmi költeményét szavalta el. Hász
Aladár színpadra került „A cornevillei haran-
gok”.

A *Béldorosi Színházban* az Internacionálé-
val kezdtek az előadást, utána Petheő Atilla
szavalta el Várnai Zseni alkalmi versét, az-
után a „Négyeszőg” című vígjátékot és Bíró
Lajos „Franciá négyes” című kétfölvonásos
vígjátékát adták elő. A *Medgyaszay-színház-
ban* a színház tagjai az Internacionálét énekel-
ték zenekísérettel, majd Károlyi Leona
szavalta el Somlyó Zoltán „Testvérek májusa”
című versét és Kabók Győző Várnai Zseni Má-
jusi Dalát. Azután „A patikus” vígopera és a
„Névapart estély” és „Kivül tágasabb” című
operett került színpadra. A *Nemzeti Operában* a
„Szóktetés a szerályból” című énekes játékot
és a harmadik és negyedik kép között Mozart
„Alla Turca” című indulóját játszotta a zene-
kar.

Színes és meleg keretben ünnepelte meg má-
jus elsejét a *Madách-Színház*. Az ünnepi elő-
adást az ifjúzenészek ének- és zenekara által
előadott Internacionálé vezette be. Ezután
Gaál Béla és Bánhidly Ilona mondtak el forra-
dalmi verseket, majd Karinyth Frigyes dra-
matizált forradalmi költeménye, a „Vérmező”
került színpadra, amely viharos tetszést váltott ki
a zsúfolásig megtelt színház proletár közönsé-
géből. Végül Vitéz Miklós nagyhatású szo-
morjátékát játszották el.

A vörös május nagyszabású ünnepének
keretében tartották meg este a *Városi Színház-
ban* azt az internacionális hangversenyt is,
amelynek gazdag és változatos műsorát a fő-
városi zenevilág legkiválóbb képviselői látták
el. Az Internacionálé indulója után, amelyet a
Városi Színház és az Operaház énekkara adott
elő zenekari kísérettel, Márkus Dezső vezeté-
sével, Bokányi Dezső, fővárosi népbiztos mon-
dotta el gyújtó hatású ünnepi beszédét. Majd
a fényszerűen összeállított zenei műsor következ-
tett.

A *Műszínházban* ünnepi előadás volt, ahol a
zenekar eljátszotta az *Internacionálét*. Grün-
bergerné elvtárs nagy figyelem közepette is-
mertette május elsejét. A *Műszínház* színészei
ünnepi szavallatokkal, aktuális jelenetekkel
hozzájárultak a nap sikeréhez.

Kivilágítás és tűzijáték.

Az est sötétje újabb káprázatos képeket va-
rázolt Budapest ünnepelő proletárjainak sze-
mei elé. Pompás kivilágítás következett, min-

zomak a volt királyi palota ablakai és a nép-biztoságok ablakai, a Halászbástya vörös lángban égett. A Duna két partja — az esti ünnepség központja — vörös lángban égett. A hidak tetőjén nyitott vörös lángok lobogtak mint a fáklyák, amelyek a Duna vizét is vörösre színezték. A Gellért-szoborra támaszkodó oszlop vörös fáklyák fényében uszott. A fáklyák füstje misztikus komorsággal szállt az ég felé és olykor-olykor félhomályba burkolta a vörös obeliszket. Aztán a Citadellán megkezdődött a tüzijáték. A magasba főlökő petárdák a levegőben ezer színre és formára robbantak szét és itt is a vörös volt az uralkodó szín.

A pesti oldalon a Kereskedelmi Bank palotájáról a hatalmas, kivilágított „Vörös Ember” emeli sujtó csapásra a kezét. Végig az egész pesti Dunaparton kivilágított házak vörös lángnyelvei hirdetik a proletárság nagy májusi ünnepét. Valahonnan messziről két fényező veti fényét az egyre sötétebb városra és világos nappalt varázsol a homályos utcák hullámozó emberáradat elé, amely késő éjjel szabad ég alatt fejezte be a nagy ünnepnapot.

*

A kaszárnyák májusa.

A fővárosi kaszárnyákba is bevonult a piros május. Ahol azelőtt gépfegyverek leselkedtek a májusi tüntető munkásságra, ott most a forradalmi proletárság harci dalaitól zengett minden. A parancsnokok beszédet intéztek a vörös katonákhoz, akik elszánt harci kedvvel állították a proletárdiktatúrát és a kommunista államot. A Dózsa György-laktanyában különösen impozáns ünnepély keretében ünnepelték meg a vörös huszárak a május elsejét. Székely Ede és Fontányi József beszélték.

A Martinovics-laktanyában az ünnepélyt a 32. vörös gyalogezred dalárdája nyitotta meg az Internacionállal. Ezután Echter Péter elvtárs, az ezred politikai megbízottja ismertette a nap jelentőségét. Az ünnepélyt a dalárdái éneke fejezte be.

A Vörös Ország ünnepélyét az Internacionale hangjai nyitották meg, majd a pótkeret parancsnoka, Bandl Ferenc elvtárs tartotta a megnyitó beszédet, amelynek befejeztével Rosztokij István elvtárs szavalt, majd Tóth István beszélt.

**

A vörös díszbe öltözött Budapest.

A Magyar Tanácsköztársaság fővárosa olyan vörös díszbe öltözött május elsejére, amint álmainkban sem tudunk elképzelni. A tündérmesék világa elevenedett meg szemünk előtt... vörös, mindenütt csak vörös színben. Nem volt olyan melléktáca vagy sikkátor, ahol akár egyetlen vityillóról is hiányzott volna a vörös lobogó. A legszegegyebb külsejű házak ablakait is vörös ótágu csillagok, a munka különféle szimbólumai és forradalmi föliratok ékesítették.

Ehhez a proletárlelkek diktálta százszérmény aprólékos díszítéshez méltó volt a rendező bizottság munkája, amely a főbb utvonalakokat, tereket és gyülekező helyeket látta el forradalmi ékességgel. A legnagyobb fölvonulási ut, az *Andrássy-ut* bejáratával szemben, a Fűrdő-utca sarkán hatalmas vörös diadalkapu, *„Pusztuljon el a tőke, hogy romjain fölépíthessük a világ nemzetközi kommunista társadalmát”* fölirattal. Az *Andrássy-ut* elején kiemelkedik az *Országos Szocialista Pártkör* épületének díszítése. Tovább haladva a vége végig lobogó díszes uton, megállit beünnepelt az Oktogon, majd a Körönd művészi díszítése. A Körönd négy „királyszobrá” helyét hatalmas vörös földgömbök foglalják el, a teret füzéres oszlopköz szegélyezi.

Az *Andrássy-ut* végével szemben, a városligeti milleniumi emlékmű oszlopa, égnek meredő, óriási vörös obeliszké varázslódott, előtte egy vasmunkás és egy bányamunkás szoboralakja között Marx hatalmas szobra. Az emlékműoszlop félkörre is vörösre váltan viseli a föliratot: *„Világ proletáriái egyesüljétek!”* Két szimbólikus kép egészíti ki a csoportot. Az egyik *„Városi proletáriátus”,* a másik a *„Földműves-szegénység”* jelképe. Az emlékműhöz balról a Szépművészeti Múzeum, jobbról a Műcsarnok épületének művészi díszítése csatlakozik. Utóbbin Pór Bertalan nagyszabású festményét. *„A vörös hadsereg”*-et helyezték el. A városligeti tavon vízi olfárszerű alkotások emelkednek ki a vízből, festői látványt nyújtva. A két parton Marx nevét hirdetik hatalmas vörös betűk. A Mezőgazdasági Múzeum (Vajdahunyad vára) épületének gazdag díszítése között egy nagy kép jelképezi a proletár mezőgazdaságot.

Gyönyörű díszbe öltözött az Iparcsarnok is, amelynek homlokzata elé teljes szélességben vörös kapuzatot emeltek, rajta ezek a fölírások: A faragott szentek több bajt hoztak a világra, mint az elevenek. — Amit az ember nem épített meg, az nem az övé. — Minél magasabb a munka, annál tiszteltebb a munkás. — A forradalmi nép mint az olvadt érc, önmagát tisztítja meg. — Éljen a kommunista világforradalom! Éljen a kommunista májusi elseje! — Aki nem velünk harcol, ellenségünk. — Reszkessen a burzsoázia a kommunizmus világforradalmától. — Két hatalmas allegorikus kép is díszíti a kapuzatot. Középen óriási mérethben a *„Világ proletáriái egyesüljétek”,* jobbról

innen, a világ proletáriátusának vezetere: Iparcsarnok kiáltanak felénk. Az Iparcsarnok előtti téren *Lenin* és *Engels* szobra állt, a sétányokon törpe piros oszlopok, zöld füzérek és libegő piros szalagok.

Ugyancsak impozáns az Eskü-téri hídtól a Kossuth Lajos-utcán és Rákóczi-uton végig a keleti pályaudvarig húzódó útvonal díszítése. A hídon végig zászlók lengenek, a hid oszlopai vörösbe burkolva, a Kigyó-ter két szobrát két hatalmas vörös építmény burkolja be, a Ferenciek terén egy-egy vörös oszlopon *Lenin* és *Liebknecht* szobra. A Kossuth Lajos-utca és Múzeum-körút kereszteződésénél két óriási árbóc lengő, gazdag vörös díszrel, a Rákóczi-ut és Nagykörút találkozásánál négy óriási vörös oszlop. A Baross-szoborra óriási vörös buza borult, rajta hatalmas ótágu csillag.

Megragadó a *Berlini-ter* díszítése. A gazdagon díszített tér közepén nagy vörös talapzatú köröskörül három példányban áll *Bíró Mihály* robusztus porlyós óriása, hatalmas méretű szoborba mintázva. A végig díszes *Váci-körút* másik végén, a *Deák-teren*, a vörösbe borított halacsarnok előtt *Lenin* szobra áll, szemközti pedig a szépen dekorált *Ankerpalota* előtt a pikkelyes faszbort közé emelt vörös tömbben, egy a forradalmat jelképező festménytől két oldalt *Lenin* és *Szabó Ervin* szobra áll.

Az Országház-teren a parlamentnek a főbejárat körüli része van gazdagon földszítve, a lépcsők fölött emelvény a délutáni előadások céljára. Két vörös oszlopon földgömbök, melyeken vörös mind az öt világrész. Nagyon szép a parlament déli oldala előtt az *Andrássy lovaszobra* fölé emelt görög stílusú építmény, *„Dicsőség a munkának!”* fölirattal. Az építmény falait gyönyörű jelképes festmények díszítik. A pesti Dunaparton lefelé menve a *Ferenc József-teren* ragad meg bennünket két nagyon szép, szindusan díszített oszlop, közt magas, vörös alapzatú *Marx* szoboralakja.

Nem kevésbé szép a budai Dunapart képe. Főnt a várból vörös díszből tekint alá a Habsburgok egykori palotája, a legmagasabb pontján elhelyezett koronát vörös lepel borítja be. A Lánchíd budai oldalán óriási vörös fölültek emelkednek és a hid aluljárójára alkalmazott föliratot vörös építmények közül *Marx* és *Engels* szobrai tekintenek ránk. Az alagút vörössel szegélyezett bejárata előtt egy Vörös Katona és a porlyós munkás szobrai állnak. Az Erzsébet-híd budai oldalán a Gellért-lépcső dus díszítése közt szép jelképes festmény *„Dolgozzatok és tiétek a paradicsom!”* fölirattal. Följebb az öreg Szent Gellért szobrát sárga- és vörösszínű oszlop nyelje el és a háttérét képező oszlopsor is vörösbe öltözött. A Gellért-ter színeit a *Ferenc József-híd* oszlopaiból kiépített hatalmas vörös tömbök, a drapériákkal gazdagon ékesített Gellért-szálló és a Fehérvári-ut torkolatánál emelkedő óriási vörös diadalkapu adják meg.

A *Vérmezőn*, azon a helyen, ahol a magyar jakobinusokat; *Martinovicsot* és társait meggyilkolták, óriási méretű vörös szarkofag emelkedik, négy oldalán szónoki pódiumok. A téren mindenütt színpadok, a délutáni előadások és játékok céljára épített alkotmányok, játékos jeleneteket ábrázoló tréfás képek. A nagy térség északi bejárója mellett magas oszlopon *Lenin* szobra. — Itt, a vértanúk vesztő helyén, gyűlt össze 1919 május elsejének ünneplésére az egész budai oldal dolgozó népe

Román haderők átkeltek a Tiszán.

A csehek előrenyomulása déli felé.

A május 1-i jelentés.

A „Magyar Távirati Iroda” jelenti május 1-én: Április 30-án a románok a tiszamenti hídfőink kivételével mindenütt elérték a Tiszát.

A cseheknek április 29-én a Boldva és Felsőajó völgyében való előretörése következtében a Sátoraljaúj hely körül veszélyeztetett csapatainkat visszavontuk.

A csehek április 30-án az említett völgyekben támadásukat folytatták; Miskolc irányában nagyobb erőkkel tüzéségi előkészítés után Sajószentpétert megtámadták, de heves és váltakozó harc után visszavertük őket.

Bánréve környékén a csehek átlépték a Sajót és a Sajó déli partján néhány községet megszállottak. A cseh arcvonal többi részén április 30-án a csehek nem támadtak, de előkészületeik több helyen támadó szándékra vallanak.

A többi arcvonalról nincsen fontosabb jelenteni való.

A május 2-iki jelentés.

A „Magyar Távirati Iroda” jelenti május 2-án:

E hó 1-én a románok a szolnoki hídfőt el-

garnal gyöngébb román erők lépték át a Tiszát. Sajószentpéter mellett állunk.

Gyöngébb erőknek a cseheknek kétoldali megkerülő mozdulata miatt visszavonultak. Miskolcot kiürítették. A csapatok Miskolctól délre fölveteli állásban vannak. Bánrévénél előrenyomult cseh erők elől csapataink Apátfalva felé visszavonulóban vannak.

A többi arcvonalon nincs lényeges változás.

A katonai kudarc legfőbb oka csapataink nagy részének fegyelmetlensége.

Az osztrák-német zászlóalj megcáfolja a „Reichspost” hazugságait.

A bécsi vörös katonák levelet menesztettek a bécsi kommunistákhoz, amelyben fölhívórodva tiltakoztak a „Reichspost” rágalmai ellen. A levél szövege a következő:

Kedves kommunista elvtársak! Mi, bécsi vörös katonák, elolvastva a magyarországi lapokat, azokban legnagyobb megütközésünkre azt olvastuk, hogy a „Reichspost” című szennylap valóságos homlokgyenest ellenkező tudósításokat kohol rólunk, ezért kérjük alantá soraink közlését:

Valótlan a „Reichspost”-nak az az állítása, mintha nekünk Magyarországon rossz bánásmódban vagy ellátásban volna részünk, mert bennünket a magyarországi proletáriátus testvéri szeretettel ölelt kebelére és a lehető legjobb bánásmódban részesít.

Hazugság az, hogy feledhetetlen vezérünket, *Rothszigel* elvtársat, magyar golyó ölte volna meg. Mi szenttanúi voltunk az ő hősiességének és azért bátran állítjuk, hogy vitéz parancsnokunk mindig az első sorokban küzdött és ott találta ellenséges golyóját. Sajnos, a magyar orvosok és ápolók önfeláldozó gondossága sem tudta megmenteni drága vezérünket az életnek. Az ő halála nemcsak közöttünk, hanem a magyar proletáriátus soraiban is gyászt és részvétet keltett. Mi azonban *dicső vezérünk halála után is az ő szellemében fogunk tovább küzdeni eszméink diadalra jutásáért és nem fogunk visszariadni bármilyen megpróbáltatástól sem.*

A „Reichspost”-ot pedig, amelynek érdeke, hogy a proletáriátus sorait megbontsa és közzétűk a viszály magvát elhintse, megnyugtadjuk, hogy a világ proletáriátusa hidegvérrel hallgatja az ő hibáival és gyűlölettel hazudozásait és különösen a bécsi kommunisták soraiból kivált és a magyar testvéreikkel együtt harcoló vörös katonák legmélyebb megvetését fejezik ki előlött az átválto eljárás fölött.

Keleti harctér, 1919 május 1-én.
A II. nemzetközi vörös ezred bécsi katonái.

Ünneplik a Magyar Tanácsköztársaságot.

Májusi üdvözlések Oroszországból és Ukrajnából.

Messzi kelet felől hozzánk hallatszik proletártestvéreink, elvtársaink szívének dobbanása. A szeretet szavát hozza hozzánk a szikratáviró Oroszországból és Ukrajnából. Az orosz és ukrán tanácskormányok és az ukrán hajózási munkások május elseje alkalmából üdvözlilik a Magyar Tanácsköztársaság munkásnépét. A szikratáviratok közül, amelyek erről beszámolnak, helyszüké miatt most csak Csicserin elvtárs üdvözlétét közölhetjük.

Csicserin elvtárs Magyarországot és Bajorország munkásnépéhez.

(Moszkva, május 1.)

(A „Magyar Távirati Iroda” szikratávirata a budapesti rádióállomás útján). Magyarországot és Bajorország munkásnépeinek legmélyebb testvéri üdvözléteket küldjük május 1-én, a munkások nemzetközi testvériesülésének, valamint a tőke és minden elnyomás ellen folytatott nemzetközi küzdelemnek nagy világnepén. Az idei májusi ünnep alkalmából különösen örömteljesen üdvözlöljük Magyarországot és Bajorországot hősiességgel küzdő munkásnépét, amely előrsi harcot folytat a dolgozók nemzetközi testvériesüléséért folytatott küzdelemben és a munka föltszabadításáért folyó nagy világháborúban. Keblünket örömdagasztja a gigantikus és magasba törő forradalmi proletármozgalom látására, amely napról-napra újabb diadalokat arat és rohamlépésben halad előre a rövidesen várható győzelem útján.

Óriási nagyok azok a nehézségek, amelyeket még le kell küzdeni.

Számtalanok ellenségeink, hatalmak igen nagy. De minden ország dolgozóinak forradalmi öntudata napról-napra több és több bilinesz tép le, amelyekkel a munkásnép ma még béklyóba van verve. Magyarországon, Bajorországban éppen úgy, mint Oroszorszá-